

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Милена Шушулова-Павлова
департамент „Музика“, Нов български университет
професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство
за приносите на предложенения хабилитационен труд и художествено-творческа дейност на
доц. д-р Мария Петрова Кърджиева
за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор по хореография“
към АС на ВСУ „Черноризец Храбър“, катедра „Изкуства“
в професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство
(обявата в ДВ бр. 72, 22.8.2023)

Биографични данни

Мария Петрова Кърджиева завършва последователно СОУ „Панайот Волов“ в Шумен (специалист по фирмен мениджмънт и маркетинг, 1992), ВСУ „Черноризец Храбър“ във Варна (бакалавър хореограф – педагог, 2000), АМГИИ в Пловдив (магистър по българска народна хореография, 2002). Тя е преподавател и научен секретар в катедра „Изкуства“ на ВСУ. Възпитаник е на първия випуск в специалност „Хореография“ в университета. Става част от колегията на университета през 2003 като асистент по „Хореографска композиция и режисура“. Защитава дисертационен труд на тема „Съвременни подходи за усъвършенстване на управлението на фолклорното сценично изкуство“ (2013) във ВСУ. От 2015 заема академичната длъжност „доцент по хореография“. От 2003 е хореограф на Фолклорен ансамбъл (първо студентски ансамбъл „Академика“) при Академичен танцов театър „Черноризец Храбър“. Съчетава преподавателската и творческа дейност. Работи успешно в екип при реализиране на големи музикално-танцови форми като артист, постановчик, сценарист и режисьор. Резултатите от своите научни интереси представя в публикации в областта на фолклора (автентичност, творчество, сценична реализация на художествения продукт и управление на сценичното изкуство). Автор е монографиите: „Творческият процес в хореографското изкуство на фолклора“ (2015), портретната монография „Петър Ангелов. Живот с душата на танца“ (2015), „Приноси към проучването на историческото и фолклорното наследство на съртовската етнографска група“ (2022). **Наградена е от Националното представителство на студентските съвети в категорията „Носител на просвета – 2017“ за цялостен принос в областта на българската култура.** Ментор на Академичния танцов театър „Черноризец Храбър“. Работи дълго с проф. Петър Ангелов върху творчески проекти и е привлечена от реализацията и осъществяването на големи спектакли. Научните си интереси свързва с: композиция и режисура на танц и спектакъл, фолклорно изкуство, етнография и управление на изкуството, които представя чрез своята активна публикационна дейност. Области на научните ѝ изследвания са „Фолклор“ и „Организация и управление извън сферата на материалното производство“. Тя е активен преподавател и творец, влияещ успешно на културната среда във Варна и региона, съхраняващ традициите ни.

Оценка за съответствие с минималните национални изисквания

1. Група от показатели "А" – минимални изисквани точки: 50

Доктор по музикално и танцово изкуство (хореография) от 2013. Диплома издадена през 2013 от ВСУ за защитена дисертация на тема: *Съвременни подходи за усъвършенстване на управлението на фолклорното сценично изкуство.*

Общо признати точки по група "А" – 50 т.

2. Група от показатели "В" – минимални изисквани точки: 100

В тази група Кърджиева представя По т. 3: Хабилитационен труд – монография (100 т.)
Кърджиева, Мария. *Приноси към проучването на историческото и фолклорното наследство на съртовската етнографска група.* СТЕНО, 2022, ISBN 978-619-241-210-4

Общо признати точки по група "В" – 100 т.

3. Група от показатели "Г" – минимални изисквани точки за професор: 150

В тази група Кърджиева представя следните активности:

По т. 6: Кърджиева, Мария. *Петър Ангелов. Живот с душата на танца.* ВСУ „Черноризец Храбър“, Университетско издателство, 2015, ISBN 978-954-715-643-2 (100 т.)

По т. 9: Представени са 4 статии (60 т.)¹

¹ Кърджиева, Мария. Академичен танцов театър „Черноризец Храбър“ – Творчески сезон 2014/2015. В: Годишник на ВСУ, 2015, ISSN 1310-800 X, стр. 149-153.

По т. 13: Представени два спектакъла (70 т.)²

Общо признати точки по група "Г" – 230 т.

4. Група от показатели "Д" – минимални изисквани точки за професор: 80

По т. 17: Представени 8 цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране. (80 т.)

По т. 18: Представени 33 цитирания в нереферирани списания с научно рецензиране. (165 т.)

Общо признати точки по група "Д" – 245 т.

5. Група от показатели "Е" – минимални изисквани точки за професор: 120

В тази група Кърджиева представя следните активности:

По т. 21: Ръководство на успешно защитил докторант (2019) – Айше Ибрахимова Реджеб с дисертационен труд на тема „Танцовият фолклор в турската традиционна сватба от южното Лудогорието – история и съвременност“ (40 т.)

По т. 28: Представено ръководство в 5 активности.³ (100 т.)

По т. 30: Мария Кърджиева има присъдени 6 индивидуални награди (след 2015): **НАГРЪДЕН ЗНАК** – сребърен „20 години Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“; **Грамота** за участие в тържествен концерт, посветен на 3 март Националния празник на България, (2016) от Дирекция „Образование и младежки дейности“, Община Варна; **Грамота** за участие в тържествения концерт-спектакъл, посветен на 25 годишнината от създаването на Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“, (2016); **Звание и Плакет Заслужил читалищен деятел** за изключителен принос в развитието на читалищното дело по повод 120 години от основаването на НЧ „Развитие – 1903“ село Блъсково, (2023); **Диплом** за точно, прецизно и справедливо журиране в петгодишната история на фолклорен празник „Като жива вода“, (2017) от кмета на Община Суворово и Председателя на НЧ „Пробуда – 1896 г.“ гр. Суворово; **Награда „Сребърен пръстен“** на ВСУ „Черноризец Храбър“ във връзка с 25-годишнината на Академичен танцов театър на ВСУ, (2023). (60 т.)

Общо признати точки по група "Е" – 200 т.

За Област на висшето образование **8. Изкуства**

Група от показатели	Съдържание	Изисквани за професор	Изпълнени от кандидата за професор
А	Показател 1	50	50
В	Сума от показателите от 3 до 5	100	100
Г	Сума от показателите от 6 до 15	150	230
Д	Сума от показателите от 16 до 19	80	245
Е	Сума от показателите от 20 до края	120	200

Представената дейност на доц. д-р Мария Кърджиева е приносна и висококачествена, както и напълно достатъчна, за да защити академичната длъжност професор по хореография. Тя е активен член на ВСУ, продължител на българските хореографски традиции в региона. Творец, преподавател и художествен ръководител на Ансамбъл „Варна“ и на Академичния ансамбъл „Черноризец Храбър“, с което представя институцията си подобаващо като неин отличен възпитаник. Смятам че израстването ѝ като академичен професор е престижно за институцията ВСУ.

Изследователска (творческа) дейност и резултати

Кърджиева, Мария. Ансамбъл за народни песни и танци „Варна“ – емблема в културната история на Варна. В: Известия на Съюза на учените – Варна. Културното наследство на Варна 2016. ISSN 1314-586X, стр. 3-8.

Kardjieva, Maria. *Building up a competent profile and requirements for knowledge and skills to the folklore ensemble manager in Bulgaria. Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools*, Vol 28 No 4 (2018), ISSN 2313-7525, стр. 57-79.

Кърджиева, Мария. *Либретото основен компонент при създаването на действена танцова форма на фолклорна основа*. e-JOURNALVEU. – Варна: ВСУ, Раздел „Изкуства и Дизайн“, бр.12/2019, ISSN 1313-7514 (online)

² Кърджиева, Мария и Ивайло Иванов. Концерт-спектакъл „България – Един завет“ по повод Националния празник на България, 3 март 2019, ФКЦ-Варна (идея и режисура), Община Варна и ВСУ „Черноризец Храбър“

https://www.youtube.com/watch?v=X_NUcta_ipQ&list=PLq9eFF3yWrzGI_ELEp85Hz2uK3uZoGI0v&index=11

Кърджиева, Мария. Фолклорен празничен концерт „Аз българин съм се родил“, по повод 3 март – националния празник на България 2021 онлайн продукция (идея и режисура), Община Варна и ВСУ „Ч. Храбър“

https://www.youtube.com/watch?v=oAm6l2YeOCw&list=PLq9eFF3yWrzGI_ELEp85Hz2uK3uZoGI0v&index=12

³ Уъркшоп по Български народни танци, проект "Кибермагьосници" (2019)

Ръководител на майсторски клас „Фолклорната традиция на Сърта“ (2022)

Ръководител на майсторски клас „Съртовската етнографска група (Подходи при провеждането на етнологично проучване)“ (2023)

Майсторски клас по Български народни танци в рамките на 8th Summer SALSA FEST (2019)

Уъркшоп по Български народни танци по покана на Фолклорна танцова група „Здравец“ (2022)

В монографията *Приноси към проучването на историческото и фолклорното наследство на съртовската етнографска група* за първи път се прави научно изследване върху нов, интересен и старинен район – Сърта – „*преходен в етнографската подялба на области на България, който може да се определи като „фолклорен резерват“*. Последователно са представени факти и данни, които авторката определя като „*преплитане на история, етнос, обичайно-обредна традиция, фолклор и танц ни показва ясно какво днес е запомнено от установеното, от предишествениците ни в миналото чрез представяне на силата на родовата памет“*. Село Блъсково днес е център на „резервата“ и поддържа установените традиционни норми, чрез развитие на читалищната дейност и множество самодейни колективи. Подробно са разгледани писмени извори за включените населени места в Провадийско и тълкуването на думата „сърт“ в картата на съртовските села, които според авторката са осемнадесет: различни етносни групи, оставили своите материални и духовни следи. Населението днес се именува „съртовци“, но всъщност са потомци на траки, славяни, прабългари, хърцои. До 1978 година в село Блъсково е била жива танцовата традиция на тринадесет хора и игри: (1) „Джогата“; (2) „Трите крака“; (3) „Изфърли кондак“; (4) „На две страни“; (5) „Куцанката“ („Кокорчовата“); (6) „Дюса“; (7) „Право хоро“; (8) „На ред“; (9) „Криво хоро“; (10) „На пряз кума“; (11) „Шуменската“; (12) „Магарешката“ и (13) „Ръченица“. От тях днес се помнят само четири: (1) „Куцанка“; (2) „На две страни“; (3) „Лявата- повръщанката“; (4) „Изхвърли кондак“. Записани са и две нови хора: (1) „Тропанка“ и (2) „Трите пъти“. Мария уверено прави извода, че танцовата традиция на Сърта (по материали от село Блъсково, Провадийско) е съхранена. Въпреки настъпилите трансформации има възможност за реставрация, с цел истинно съхранение на *автентичния* фолклорен танц за бъдещите поколения. Стилото смесване на Тракия и Добруджа в изследваната област, миграцията на населението, асимилирането, преходността са предпоставки за формирането на коренно различна стилистика и характер в танцовия фолклор – това установява Кърджиева. Празничният календар на селото и фолклорната традиция, която е жива в своята автентична среда до 50-те и 60-те години на ХХ век, се трансформират и се възпроизвеждат вече само сценично. Главна роля в този процес играе Народното читалище „Развитие-1903“. Авторката твърди, че е настъпила дефинитивна промяна на понятието „автентичен“: „*автентичността предполага специфична среда за битуване, изпълнение, такава, каквато в настоящето не съществува. Меданът е заменен с читалище, повечето от празниците са променили значението си или не се провеждат. За автентичен процес/функция/традиция можем да говорим тогава, когато определен обичай/обред/ритуал са част от живота на населението, а не изкуствено пресъздадени“* (цитат). Кърджиева със съжаление и болка констатира, че народната традиционна фолклорна култура бавно отмира. Смятам са изключително приносна и важна за съхранението на традициите ни работата на Кърджиева.

В монографията *за Петър Ангелов* Мария Кърджиева, като негов пряк творчески наследник (тя работи професионално дълги години с него), представя ценни за историята на българската народна хореография биографични материали, статии, рецензии, текстове, интервюта, мисли на Петър Ангелов, документални доказателства, които идентифицират основни етапи от творческата и житейската му история. Значимостта на твореца Петър Ангелов, „*вече 50 години отдаден на танца“*, възпитал десетки млади последователи в създадената от него специалност „Хореография“ във ВСУ „Черноризец Храбър“.

В публикациите си Мария Кърджиева първа прави научен обзор на дейността на професионалния Ансамбъл за народни песни и танци „Варна“ от създаването му през 1976 до неговата ликвидация през 1991 като доказва неговото емблематично значение за град Варна. Основен стълб на културната политика, представяща града като морска туристическа столица с богато фолклорно наследство, част от културна съкровищница на България.

Кърджиева се интересува, има професионален дял и публикува материали за мениджмънт на танцови състави. Ръководството на един фолклорен ансамбъл изисква определени знания, свързани с: административна дейност; набирание на допълнителни финансови средства; продажба на творчески продукт (концертна дейност); рекламна дейност. Компетентното упражняване на професията изисква образование в областта на изкуството и допълнителна квалификация в сферата на управлението (артмениджмънт). Тя преподава в курсове по мениджмънт в университета.

Учебна и преподавателска дейност

Мария Кърджиева води основни дисциплини в програмите на ВСУ в професионално направление 8.3.: *За ОКС „Бакалавър“*: „Хореографска композиция и режисура“, „Методика на преподаване на

БНТ“, „Етнография“, „Фолклорни експедиции“, „История и образци на българската хореография“, „Сценично оформление“ и „Културни политики“; За ОКС „Магистър“: „Хореографска режисура на танцов спектакъл“, „Артмениджмънт“ и „Маркетинг в сценичните изкуства“. Тя разработва лекционните курсове, прави иновации в методите на преподаване, осигурява занимания в практическа среда извън висшето училище, публикува учебни материали – в книжен или електронен вариант. Мария Кърджиева е научен ръководител на 34 бакалаври и 26 магистри при подготовката на тяхната дипломна работа в периода 2016-2022. Вижда се колко търсен и важен преподавател е за студенти и докторанти.

Административна и обществена дейност:

Мария Кърджиева е активен представител на професионалната гилдия и на екипа във ВСУ. Тя е член: на Катедрен съвет (катедра „Изкуства“) на ВСУ; на Факултетен Съвет (Архитектурен факултет) на ВСУ; на Академичния съвет на ВСУ 2011-2019; на Съвета по НИХТД 2011-2019; на Програмен съвет на катедра „Изкуства“; на Комисия по признаване на кредити и периоди на обучение придобити в други ВУ; Председател и член на работни групи по изготвянето на акредитационна документация; член на редица научни журита; член на Съюза на българските музикални и танцови дейци; на Дружеството на Хореографите – Варна; член на Съюза на учените, Варна; Председател и член на жури на танцови конкурси; член на жури за Награда „Варна“, за ярки постижения в областта на културата, 2020; Вътрешен одитор във ВСУ по ISO 9001:2015; Представител на Клуб на докторанта на ВСУ 2011-2013. Явно нейната експертиза и професионалитет са важни и търсени от обществото.

Лични впечатления от кандидата (ако има такива)

Не познавам лично доц. д-р Мария Кърджиева. Но имайки предвид, че тя участва в подготовката на 16 значими художествено-творчески прояви на Академичен танцов театър на ВСУ (сценарий, режисура, визия) и в постановъчната работа на 7 сценични реализации за периода 2015-2023, смятам че е важен член на екипа във ВСУ и в общността на професионалното направление. Впечатлена съм от работата ѝ. Тя е продължител на традициите по хореография във ВСУ.

Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата

Нямам.

СТАНОВИЩЕТО може да завърши със следната оценка:

Въз основа на всичко посочено по-горе, както и на направените изводи върху предложените научна, творческа и преподавателска дейности на доц. д-р Мария Кърджиева, имайки предвид нейната активност, високия приносен характер на предложените художествено-творчески изяви и научни трудове, **давам своята положителна оценка** и предлагам на уважаемите членове на Научното жури по конкурса за „професор по хореография“ в професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство, да предложат на уважаемия Академичен съвет на ВСУ да **избере доц. д-р Мария Петрова Кърджиева за академичната длъжност „професор“** към АФ на ВСУ (катедра „Изкуства“), според изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

Дата 3.11.2023.

Подпис:

Проф. д-р Милена Шушулова-Павлова